

‘Lees en oordeel zelf!’

Home
 Nieuws
 Digitale edities
 Tools
 Wat is textual scholarship
 Achtergrond
 Praktische informatie
 Over ons

 Delen via Facebook

 Delen via Twitter

Volg ons op

Abonneer op RSS feeds

 Nieuws

 Agenda

 Weblog e-tekstualiteit

 Achtergrond

Deze site is geïnitieerd door:

Saskia Noort is ‘la grande dame’ van de Nederlandse literaire thriller, maar wordt toch niet helemaal serieus genomen door collega’s en recensenten. Iedereen heeft wel een mening over haar werk, of ze haar nu gelezen hebben of niet.

Een grote groep lezers loopt met haar weg, maar een nog grotere groep blijft het liefst zo ver mogelijk bij haar publicaties uit de buurt. Dit blijkt onder meer uit de beoordelingen van respondenten die hebben meegedaan aan *Het Nationale Lezersonderzoek*, de online enquête die deel uitmaakt van het project *The Riddle of Literary Quality*. Hierin werd lezers gevraagd romans te beoordelen op hun literaire kwaliteit (zie tabel 1). De enquête stond in 2013 ruim een halfjaar online en bijna 14.000 respondenten hebben hun mening gegeven over romans die ze gelezen en *niet* gelezen hebben.

Score	Literair-as	Goed/slecht-as
1	Absoluut niet literair	Zeer slecht
2	Niet literair	Slecht
3	Eerder niet literair	Enigszins slecht
4	Op de grens	Op de grens
5	Eerder wel literair	Enigszins goed
6	Literair	Goed
7	In hoge mate literair	Zeer goed

Tabel 1: De scores op de twee assen van kwaliteit in het Nationale Lezersonderzoek

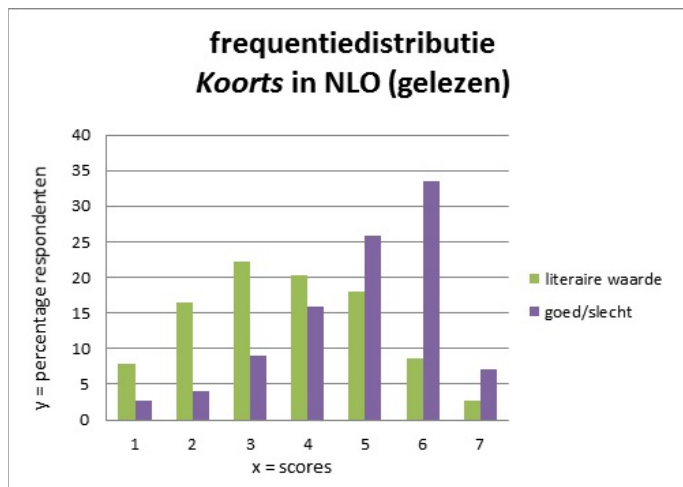
Lezersmeningen in het Nationale Lezersonderzoek

Veel respondenten in het Nationale Lezersonderzoek waren bereid om ook niet gelezen boeken te beoordelen, ook al kostte de enquête veel tijd. Die meningen zijn vrij sterk en vertonen enige consistentie. In de enquêteresultaten komen grofweg twee patronen voor in de beoordelingen van de niet gelezen boeken. De romans die door lezers als erg goed en/of in hoge mate literair beoordeeld zijn, hebben nagenoeg dezelfde scores onder de respondenten die ze niet gelezen hebben. De romans die door de lezers juist als minder goed en/of minder literair beoordeeld werden, zijn door de degenen die ze niet gelezen hebben nog veel slechter gewaardeerd. Zo behoren Auteurs als A.F.Th. van der Heijden en Peter Buwalda tot de eerste categorie, Saskia Noort en Kluun tot de tweede.

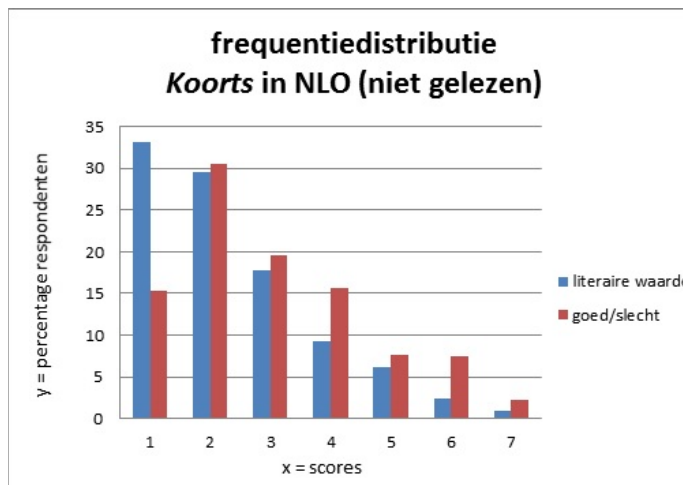
De reputatie van Saskia Noort

In 2003 debuteerde Noort met de literaire thriller *Terug naar de Kust*. Sindsdien zijn er nog vijf boeken (allemaal literaire thrillers) van haar uitgegeven, waarvan er vier in het corpus van *The Riddle of Literary Quality* zijn opgenomen (*De eetclub*, *De verbouwing*, *Afgunst* en *Koorts*). Deze vier boeken krijgen gemiddeld een 3.5 voor de literaire waarde en een 4.8 op de goed/slecht-schaal van de lezers. De respondenten die de boeken niet gelezen hadden maar ze wel beoordeelden gaven respectievelijk een 2.6 en een 3.4. Op beide assen scoren de boeken dus een heel stuk lager.

Voor dit onderzoek richt ik me op de beoordelingen van *Koorts*. Dit boek door de meeste respondenten (461) als ongelezen beoordeeld en de meningen liggen voor dit boek het verst uit elkaar. Bovendien wordt *Koorts* door de respondenten die het niet gelezen hebben als slechtste van de vier boeken van Noort gewaardeerd. Voor de distributie van de meningen, zie figuur 1 en 2. Hieruit blijkt dat de respondenten die *Koorts* gelezen hebben het boek als ‘eerder niet literair’, maar wel als ‘goed’ beoordelen, terwijl het zwaartepunt van de ongelezen meningen in figuur 2 op de linker kant van de grafiek (slecht en niet-literair) ligt.

Figuur 1: frequentiedistributie van *Koorts* onder 256 respondenten van het Nationale Lezersonderzoek die het boek gelezen hebben

Figuur 2: frequentiedistributie van *Koorts* onder 461 respondenten van het Nationale Lezersonderzoek die het boek niet gelezen hebben

Waar komt dit grote verschil tussen lezers en niet-lezers vandaan? En waarom wordt *Koorts* door niet-lezers slechter gewaardeerd dan de andere boeken van Noort? Was de reputatie van Saskia Noort misschien eerst beter dan dat die nu is? Potentiële (niet-)lezers kunnen beïnvloed worden door van-mond-tot-mond-reclame, via de gedrukte media, maar tegenwoordig waarschijnlijk vooral via het internet. Om onderzoek te doen naar Noorts reputatie ga ik daarom op zoek naar online recensies van professionele critici en de beoordelingen van lezers op boekensites.

Recensies

Ik begin met de professionele critici en raadpleeg hiervoor *LiteRom*. Deze database bevat recensies van boeken, artikelen over en interviews met schrijvers, die zijn gepubliceerd in Nederlandse en Belgische dag-, week- en maandbladen. Van de origineel Nederlandstalige boeken in ons corpus hebben 44 de NUR-code 305 ('literaire thriller') gekregen en 85 de NUR-code 301 ('literaire roman'). Voor al deze boeken heb ik opgezocht hoeveel recensies er opgenomen zijn in *LiteRom*. Voor de literaire thrillers ligt het gemiddelde op 2.6 recensies per boek, terwijl het gemiddelde voor de boeken die als literaire roman worden gemarkeerd op 11.3 recensies per boek ligt. Dit verschil in het aantal besprekingen laat de literaturopvattingen van de critici doorschemeren; literaire thrillers zijn niet literair of niet goed genoeg om te bespreken.

Van *Koorts* zijn er drie recensies in *LiteRom* opgenomen. Hoewel de meeste literaire thrillers voornamelijk worden besproken in regionale dagbladen of op *Leesideeën Off Line*, wordt er aan dit boek aandacht besteed in drie prestigieuzere kranten: de *Volkskrant*, *NRC Handelsblad* en *Trouw*. Arjen Fortuin (*NRC Handelsblad*) noemt *Koorts* ongeloofwaardig en het 'aanhoudende hengelen naar herkenbaarheid' vermoeiend. Ineke van den Bergen (de *Volkskrant*) noemt het boek sarcastisch 'een geslaagde 'thriller''. Alleen de recensie van Edwin Kreulen in *Trouw* is genuanceerder:

'Was de plot van Noorts eerdere boeken nog acceptabel, nu is die op het randje. Maar als

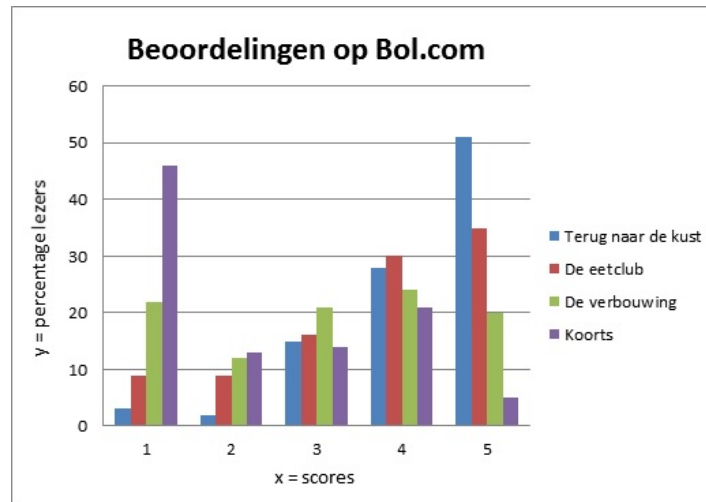
weinig anderen verstaat ze de kunst de lezer het gevoel te geven dat het boek absoluut uit moet. Vakkundig plaatst ze hier en daar een paar zaadjes en ook wie die truc denkt door te hebben, wil toch weten wat daar uit gaat groeien. Toch maar weer boven op de stapel damesthillers leggen dus.'

De andere recensies van haar eerdere romans die in LiteRom te vinden zijn tonen een neerwaartse spiraal van beoordelingen. Noorts debuteert *Terug naar de kust* (2003) wordt door de critici als niet literair, maar toch vrij positief ontvangen. Het jaar daarop doet *De eetclub* (2004) recensenten aan een soap denken en over *Nieuwe burens* (2006) en *De verbouwing* (2009) zijn ze al evenmin positief. In zekere zin zijn de drie recensies van *Koorts* vergelijkbaar met die van haar vorige boeken. Eigenlijk hebben de critici sinds het verschijnen van *De eetclub* steeds minder begrip voor de hoge oplages van haar boeken, waardoor er steeds vaker sarcastischere tonen te lezen zijn. Bovendien gaat de kwaliteit van de boeken volgens hen ook steeds meer achteruit.

Boekensites

Op boekensites zoals *crimezone*, *vrouwenthrillers* en *goodreads* worden literaire thrillers een stuk vaker besproken, echter door 'gewone' lezers. Op *bol.com* kunnen lezers het boek, dat ze via de website gekocht hebben, beoordelen met een cijfer en een toelichting. Bol biedt eveneens de functie aan om in een oogopslag te zien wat het gemiddelde cijfer is voor elk boek, evenals de frequentiedistributie van de cijfers. Om praktische redenen heb ik ervoor gekozen me te beperken tot de beoordelingen op *bol.com*. Voor de volledigheid van de analyse heb ik alle boeken die tot aan *Koorts* zijn uitgekomen meegenomen in de analyse. *Afgunst* had maar 12 beoordelingen op Bol. Het was een Boekenweekgeschenk, dus weinigen zullen het via Bol hebben aangeschaft.

Omdat dit aantal wat aan de lage kant is vergeleken bij de beoordelingen van de andere boeken die tussen de 130 en 250 liggen, wordt dit boek voor deze analyse buiten beschouwing gelaten. In *figuur 3* is heel duidelijk een dalende trend in de beoordelingen van Noorts boeken te zien. Werd *Terug naar de kust* door ruim de helft van de lezers nog met een 5 ('zeer goed') beoordeeld en slechts door 3% met een 1 ('slecht'), daar beoordeelt bijna de helft van de lezers *Koorts* juist met een 1 en krijgt dit boek van slechts 5% van de lezers een 5. *De eetclub* en *De verbouwing* die tussendoor uitkwamen, laten de tussenstappen in deze dalende trend zien.

Figuur 3: frequentiedistributie in percentages van vier van Noorts boeken op *bol.com*

Zoals vermeld, geven de lezers op *bol.com* veelal een toelichting bij hun score. In het *Nationale Lezersonderzoek* werd de respondenten over één boek, dat ze hadden gelezen gevraagd een toelichting bij de beoordeling te geven. Wanneer wordt gelet op de beoordelingen van *Koorts*, dan valt op dat de lezers voornamelijk refereren aan de inhoud en schrijfstijl die hen erg tegenvalt. Het boek vindt men in alle opzichten te simpel; er zit geen diepgang in, het is te voorspelbaar en het taalgebruik plat. Een aantal Noort-fans is zwaar teleurgesteld en noemt dit haar slechtste boek. Op *bol.com* worden de beoordelingen dan ook meerdere malen begeleid met de waarschuwing het boek vooral niet te kopen. Deze waarschuwingen beïnvloeden soms ook andere potentiële lezers, zoals ook blijkt uit het citaat van deze lezer op *bol.com*:

'Slechte beoordelingen hebben me ervan weerhouden het nieuwe boek van Saskia meteen te kopen. Raar, want meestal vorm ik mijn oordeel liever zelf. En terecht blijkt na het lezen van KOORTS. Het boek leest snel en dat komt niet omdat het oninteressant en slecht geschreven is. [...] Lees en oordeel zelf'

Conclusie

Uit deze kleine studie blijkt dat de reputatie van Noort onder recensenten en ook onder haar lezers de afgelopen boeken achteruit is gegaan. Zoals we zagen uit de resultaten van het Nationale Lezersonderzoek beïnvloedt deze reputatie ook de mening van degenen die dit boek niet gelezen hebben, of wellicht nog nooit iets van haar hebben gelezen. De vraag die nog rest is hoe het komt dat de lezers van het Nationale Lezersonderzoek *Koorts* een stuk beter (niet literairder) vonden dan de lezers op bol.com. Wellicht heeft het Nationale Lezersonderzoek een ander lezerspubliek getrokken dan de gemiddelde lezer in het algemeen, of de Bol.com-lezer in het bijzonder. Ook de motivatie van respondenten om boeken te beoordelen kan verschillen van die van iemand die na aanschaf van een boek een korte review schrijft. Deze punten zijn erg van belang bij het analyseren van lezersmeningen en zullen daarom in vervolgonderzoek verder aan de orde worden gesteld.

Kim Jautze, Huygens ING